

ליקוטי זפסקי הלכות

"חוקי היום"

ותלמודם
"תלמידי התורה"
לעשות רצונך
בלבב שלם

שע"י "חדר הוראה"

שכונת מנחת יצחק פעיה"ק ירושלים תובב"א - בראשות הרב חיים אהרן בלייער שליט"א

דיני

משלוח

מנות

בקשה:

אם הגליון אינו מופץ בבית המדרש שלכם, נא להדפיס כמה עותקים ושים בבית המדרש שלכם לתועלת הציבור, וכך יש לכם יד בהפצת תורה ובהלכות נחוצות

אפשר להוריד גליונות קודמים

[Archives - ארכיון](#)

לתרומות

ותלמודם
"תלמידי הגאון"
לעשות רצונך
בלבב שלם

ליקוטי ופסקי הלכות "חוקי היום"

שע"י "חדר הוראה"

שכונת מנחת יצחק פעיה"ק ירושלים תובב"א - בראשות הרב חיים אהרן בלייער שליט"א

169

פרשת תרומה תש"פ

דיני משלוח מנות

נא לא לעיין בגליון
בשעת התפילה
וקריאת התורה

מצות משלוח מנות

- א. חייב אדם לשלוח לחבירו שתי מנות של בשר או שאר מיני אוכלים בפורים שנאמר "ומשלוח מנות איש לרעהו", וכל המרבה לשלוח לרעים משובח (ש"ע סי' תרצ"ה ס"ד). ובעיקר נאמר בזה ב' טעמים, ובאחרונים דנו הרבה בכל מיני נפ"מ היוצאים משני הטעמים וכיבואר בדינים דלהלן, ולכתחילה יש לקיים המצוה לפי שני הדיעות לכל הפחות לאיש אחד (ש"ת כת"ס סי' קמ"א).
- ב. **טעם א'**. טעם הראשון כדי שיהיה לכל המשפחות בישראל צרכי סעודת פורים בהרווחה ובשפע ויוכלו לשמוח כהוגן ובטוב לב (תרומת הדשן סי' ק"א), ואפילו במי שיש לו כבר צרכי הסעודה או עשיר שאינו צריך לעזרת הזולת, לא חילקו הפוסקים בין עשיר לעני, כדי שלא לבייש את מי שאין לו (ש"ת חת"ס א"ח סי' קצ"ו).
- ג. **טעם ב'**. והטעם השני כדי להרבות שלום וריעות אהבה ואחוה בישראל, והיפך מדברי המן הצורר שאמר מפוזר ומפורד בין העמים, וע"י רעות ואחוה נקהלו וניצולו לא בפירוד לבבות (מנות הלוי אסתר פ"ט).

המחויבים במשלוח מנות

- ד. **לאיש אחד**. עיקר חיוב משלוח מנות הוא שליחות שתי מנות לאיש אחד, וכל המרבה לשלוח לרעים משובח (ש"ע ס"ד).
- ה. **נשים**. אף נשים מחויבות במצות משלוח מנות כאיש (רמ"א ס"ד) שגם הן צריכות לשמוח ולשמח (מ"ב סק"ה), אמנם מעיקר הדין, אשה שיש לה בעל, בעלה שולח עבורה לכמה אנשים (מג"א סק"ד), דהיינו המשפחה ישלחו משלוח מנות לאחרים לכל הפחות לפי מספר בני הבית במשפחה, ולכוון שכל אחד הוא עבור אחד מבני המשפחה.
- ו. ומ"מ יש להחמיר שהנשים יקיימו המצוה בעצמן, (מג"א שם, מ"ב סק"ה), דהיינו שהבעל מודיע לאשתו שהוא שולח בשבילה, וכן לפרט למקבל שהמשלוח מנות נשלחו לקיום מצות אשתו (הגר"ז, הליכות שלמה פורים פ"ט דה"ל אות כ"ז), ויש מחמירין יותר שגם האשה צריכה לעשות בה קנין לפני ששולחים עבורה (הגר"ש, יבקש מפיהו פורים פ"א אות כ').
- ז. אשה הגרה לבדה, חייבת לשלוח משלוח מנות לכל הפחות למשפחה אחת (מ"ב שם).
- ח. **קטן**. וכן קטן שהגיע לגיל חינוך, דהיינו בן שש ומעלה, מחנכים אותו בקיום מצות משלוח מנות (פמ"ג א"א סק"ד), ע"י שאביו נותן לו מנות כדי שיוכל לקיים המצוה (מ"ר הגר"י בלויא, חנוך לגער פכ"ז הע"ז).

המקבלים

- ט. **לקטן**. גדול השולח משלוח מנות לקטן אינו יוצא בזה ידי חובתו (ש"ת שאילת יעב"ץ ח"א סי' ק"כ, כף החיים סי' תרצ"ד סק"ב).
- י. **לשיכור**. הנותן משלוח מנות למי שהוא שיכור כלוט, דהיינו שאינו יודע מה שעושה אין מעשיו כלום (רמב"ם פכ"ט מכירה ה"ח) ואינו בר דעת, ולכן לא מקיימים בזה מצות משלוח מנות, אמנם כשעדיין יש די שעות ביום שיפוג שכרותו בעודו יום ואז יראה מה ששלחו לו, יצא בזה המשלוח את מצותו (ש"ת משנה הלכות ח"ד סי' צ').
- יא. **למלוה**. אין לשלוח מנות למלוה אם לא היה שולח לו בלא הלוואה משום איסור רבית, אבל אם היה שולח לו בשנים קודמות לפני שקיבל ההלוואה, מותר להמשיך לשלוח לו.

על ידי שליח

- יב. יש שנסתפקו האם כדי לקיים מצות משלוח מנות צריך דוקא לשלוח ע"י שליח מאחר שכתוב "ומשלוח מנות" (ש"ת בנין ציון סי' מ"ד הובא במ"ב סי' תרצ"ה סק"ח).
- יג. וסתמת הפוסקים הוא שאין צריכים דוקא ע"י שליח אלא יכולים לתת המשלוח מנות בעצמו (שם, חזו"א ארחות רבינו ח"ג עמ' נ"ג, הגר"ז הלוי עובדות והנהגות ח"ב עמ' ק"ב). ומ"מ כתבו כמה פוסקים הטעם שזה נקרא 'משלוח מנות' שמשמעו הוא ע"י שליח, משום דעכ"פ יש עדיפות לתת ע"י שליח משום שתכלית המצוה לקרב לבבות [טעם ב'] ויותר דרך כבוד לשלוח ע"י אחר, אבל ודאי יוצאים י"ח המצוה גם בעצמו (א"א בוטשאטש ס"ג, מקור החיים סי' תרצ"ד ס"ג, ש"ת מהר"י אסאד ח"א סי' ר"ז ד"ה זה ימים, כף החיים סקמ"א).
- יד. **ע"י קטן**. אפשר גם לשלוח ע"י קטן, שהרי מכיון שיש צד שעדיף לשלוח ע"י שליח ולא בעצמו, נמצא שאין צריכים לדיני שליחות, וא"כ גם ע"י קטן אפשר לשלוח (ח"י חת"ס גיטין כ"ב ע"ב ד"ה והא לאו בני דעה, מקור החיים שם). רק צריכים אז לוודא שאכן עשה שליחותו, שהרי בקטן אין אומרים חזקה שליח עשה שליחותו (ש"ת חלקת יעקב ח"א סי' ק"ג).

לדעת מי המשלח

- טו. **מי המשלח**. המקבל משלוח מנות ע"י שליח, צריך המקבל לדעת מי שלחו כדי להרבות ריעות ביניהם [טעם ב'], ולכן ישאל לשליח אודות המשלח או יבדוק בפתק הדבוק על האריזה לבדוק זיהוי המשלח (ש"ת כת"ס א"ח סי' קמ"א אות ב').
- טז. **מה נשלח**. וכן מנהג לבדוק תכולת המשלוח מנות כדי להתרשם מהמשלח כדי להרבות אהבה ואחוה [טעם ב'], וכן נהג הרב מבריסק (תשובות והנהגות פורים, עמ' י"א, קס"ד).
- יז. **מוסד השולח מנות**. מוסד השולח מנות לתומכיו ולידידיו, יש להם לכתוב שם המנהל הפרטי או שם ה"יושב ראש", בשם מוסד פלוני, כדי להרבות אחוה וריעות עם מישהו [טעם ב'], שאם כותבים רק מאת 'מוסד פלוני', אין זה מעורר ריעות עם בן אדם רק עם גוף הכללי.

ידיעת המקבל

- יח. גם המקבל צריך לדעת מזה ששלחו לו משלוח מנות כדי להרבות ריעות [טעם ב'], ואם המקבל לא קיבלו, לא יצא בזה הנותן (תשובות והנהגות פורים עמ' קס"ח), אמנם ידיעת אשתו או בני ביתו של המקבל סגי, שמסתברא שהשולח כיוון גם לבני הבית.
- יט. **להשאיר ליד הדלת**. אם המקבל אינו בביתו, אם בעוד היום של פורים יחזור המקבל לביתו ויראה המשלוח מנות, יצא בזה הנותן י"ח, אבל אם אינו בעיר או שהוא באופן שלא ידע מזה ביום הפורים לא יצא י"ח (ערוך השלחן סי' תרצ"ה סט"ו).
- כ. ולכן אם בעל הבית יודע שלא יגיע לביתו בעוד פורים, יבקש משכן להכניס את המשלוח מנות ולהודיע לו מי שלח לו מנות דרך הטלפון, כדי לזכות את השולחים בקיום מצותם.

שלוח ולקבל דוקא ביום פורים

- כא. לכתחילה יש להקפיד לתת לכל הפחות משלוח מנות אחת ביום הפורים עצמו וכן המקבל יקבלו ביום הפורים, ולא בלילה (רמ"א ס"ד), כי י"א שעיקר הוא שהנותן יתנו ביום הפורים אפילו אם המקבל יקבלו אח"כ משום שהולכין אחר הנותן [טעם ב'], וי"א שעיקר הוא שהמקבל יקבלו ביום הפורים אפילו אם הנותן נתנו לפני פורים [טעם א'], ולכן לכתחילה יקיים שניהם כנ"ל (באר היטב סק"ז, ש"ת דברי משה ח"א סי' ל"ח).

אבל ל"ע

אבל חייב במשלוח מנות

לז. אבל, אפילו תוך שבעה חייב לשלוח מנות (ש"ע סי' תרצ"ו סי' ט) שהוא חייב בכל המצוות (מ"ב סק"י), ומ"מ ישלח אוכל אבל לא תפנוקים של שמחה (מג"א, מ"ב סק"ח), וכן ישלח רק לאיש אחד (בן איש חי שנה א' פ' תצוה פורים אות י"ח, הגריש"א, אשרי האיש ח"ג פמ"ז אות ג), או עכ"פ לשנים או שלשה אנשים (דברי סופרים אבלות י"ד סי' שפ"ח עמ"ד סק"ג).

שלוח מנות לאבל

לח. לאבל עצמו. אין שולחין משלוח מנות לאבל תוך י"ב חודש לאביו ולאמו, או תוך שלשים בשאר קרובים (רמ"א שם), והטעם שהוא כעין שאילת שלום האסור לאבל כל י"ב חודש (מ"ב סק"ז), אמנם בדיעבד אם אחד שלח לאבל, מותר לאבל לקבל המנות, שכבר נשאל בשלומו בשליחת המנות ואין בקבלתו תוספת שלום (ש"ת כתב סופר או"ח סי' קמ"א) ועוד משום שאם אבל נשאל בשלומו, מותר להשיב שלום וקבלת המנות דינו כהחזרת שלום (ש"ת שבט הלוי ח"י סי' ק"ז אות ג).

לט. למשפחת האבל. מותר לשלוח מנות למשפחת האבל כשהכוונה לכל המשפחה ולא לאבל אישית (מ"ד ש"ת שבט הקהתי ח"א סי' שכו), אע"פ שהקשר והסיבה ששולחים למשפחה הוא משום האבל עצמו, שהרי למעשה אינו שואל בשלום האבל עצמו (הגר"ח קנייבסקי, תורת המועדים סק"ב אות ב).

מ. לרב שהוא אבל. מותר לשלוח מעטפה [envelope] כנהוג לרב כשהוא באבלו, שהרי אין זה כשאילת שלום אלא כפריעת חוב ומצד הכרת הטוב (ש"ת דברי מלאכי ח"ה סי' רל"ז) ואפשר כבר גם לצרף אליו מיני מאכלים או בקבוק יין כדי שיהיה הנתינה בדרך כבוד (כף החיים סק"ה, פסקי תשובות תרצ"ו אות י').

מא. לאם שהיא בימי אבלה. מותר לילדים לשלוח מנות לאב או לאם כשהם באבילות משום שזה מצד כפריעת חוב והכרת הטוב וכנ"ל (אות מ), ועוד שאין איסור שאילת שלום להורים (ש"ת שבט הקהתי ח"ד סי' קפ"ח).

הפרשת חלה ומבילת כלים

הפרשת חלה

מב. לחלק לאחרים. נשים האופות מיני מזונות, או חלות כדי לחלק לאחרים במשלוח מנות [השנה תשע"ח, שושן פורים הוא בערב שבת], אפילו אם אופות עיסה בשיעור הפרשת חלה, אינם מברכים על הפרשתם מאחר שהוא להיחלק לאחרים (ש"ת מנח"י ח"י סי' ק"ב) אם אינו נשאר אצלה לבדה שיעור הפרשת חלה (עי' מש"כ באריכות גליון חוקי חיים 67).

מג. מקבלי מיני מאפה. אם מקבלים מיני מאפה מאחרים, יש להיזהר שלא לשים כל מוצרי מאפה הוהים אחד לשני יחד בכלי או במקפיא, כדי שלא ליצור מצב של צירוף של בשיעור של הפרשה, כי אז יכנסו לספק אם צריכים להפריש חלה מהם, ולפעמים יפרשו מהפטור על החיוב באופן שחלקם כבר הופרשו מהם, וחלקם לא.

טבילת כלים

מד. מותר לשים אוכל בכלי שאינו טבול ולשלוח לחבירו, שהרי אינו מוגדר ככלי סעודה בעבורו אלא כלי סחורה, אבל יש לכתוב ולהודיע למקבל שהכלי טבול (אה"ל יעקב דיני טבילת כלים אות ע"ו). מזה ואפילו אם רוצה הנותן לטבול הכלי בעבור המקבל, אינו מוסכם לכל הפוסקים שיכול, מכיון שאצלו אינו כלי סעודה אלא כלי מתנה ואולי עדיין לא חל על הכלי חיוב טבילה, ובפרט בכלי יקר ערך שכל כוונתו הוא לתת במתנה (מקור חיים סי' י"ד עמ' 40, ש"ת תשובות והנהגות ח"א סי' תנ"ב).

כב. וכן בן עיר של י"ד יתן לבן י"ד, ובן כרך של ט"ו שושן פורים יתן לבן ט"ו, כדי שגם הנותן וגם המקבל יהיו בר חיובא בו ביום.

כג. חברות המחלקים משלוחי מנות. חברות המקבלים הזמנות למשלוח מנות ועושים משלוחים ברחבי העיר, לפי פקקי התנועה בשכונות החרדיות ביום הפורים, אינו שייך להספיק לשלוח כל ההזמנות ביום הפורים עצמו, ולכן הרבה פעמים הם מביאים את זה יום לפני או בלילה, ואין זה מקח טעות כלפי המזמין המשלוח מנות, אם לא שהתנה מפורש שיביאו את זה בו ביום, כי אומדנא דמוכח הוא שיביאו גם לפני זה.

שתי מנות

שני מיני ברכות

כד. הרבה חושבים שצריכים להקפיד ששני המנות צריכים להיות מינים שונים שמברכים עליהם שני מיני ברכות כגון מין אחד 'שהכל' ומין השני 'מזונות', ולא מצאנו לזה שום מקור, אלא שניהם יכולים להיות אותה ברכה, רק שיהיו שני מינים כדלהלן.

שני מיני אוכל

כה. שתי חתיכות מדבר אחד. השתי מנות צריכות להיות משני מאכלים, ולכן שתי חתיכות אוכל זהים ממין אחד, אין זה נחשב לשתי מנות אלא למנה אחת (ערוה"ש סי' ד).

כו. שתי חתיכות עוף החלוקים בטעמים. שתי חתיכות עוף החלוקים בטעמים נחשבים כשתי מנות, כגון החלק העליון וחלק התחתון (הגרש"א, הליכות שלמה פורים פ"ט דה"ל אות י"ב) וכן 'שניצל' ו'פולקא', או אחת צלוייה ואחת מבושלת (הגרש"א, יבקש מפיהו פורים עמ' ל"א), וכן הדין בשני מיני בשר שמתובלות בתבלינים שונים שנחשבים לשני מינים, וכלשון המחבר, שתי מנות בשר (ש"ע סי' ד).

כז. שני סוגי רוגעלעך. וכן נשאלנו על שני סוגי רוגעלעך, מהם בטעם שוקולד, ומהם בטעם לימון, והתשובה שגם זה נחשב לשני מינים.

כח. סלט העשוי משני מינים. סלט ירקות או פירות העשוי משני ירקות או יותר וחתוכים לחתיכות קטנות, נחשב למין אחד של סלט, שהרי החתיכות קטנות לא נחשבות כמנה, רק הכל ביחד, וא"כ נחשב הכל רק למין אחד.

דבר שאינו אוכל

כט. רוב פוסקים ס"ל שאין יוצאים י"ח משלוח מנות ע"י דברים שאינם אוכל שהרי כתיב 'משלוח מנות' וסתם מנה פירושו מנה של אוכל או משתה (רש"י ביצה י"ד ע"ב ד"ה אלא מנות, ביאור הגר"א סק"ד), והמנות הם לצורך הסעודה [טעם א] (תרומת הדשן סי' ק"א).

ל. ספרים ודברי תורה. אמנם לכמה דיעות מקיימים מצוה גם ע"י דברים שאינם של אכילה כגון ספרים [טעם ב], ומצינו כמה גדולים ששלחו דברי תורה בתורת משלוח מנות (הפירוש 'מנות הלוי' על אסתר נכתב ע"י הגר"ש אלקבץ בעל 'לכה דודי' לכבוד חותנו וניתן לו ביום הפורים כמשלוח מנות).

לא. כלים נאים. לכן כששולחים כלים נאים, יש להדר לשלוח בזה גם שני מיני אוכלים, או עכ"פ אחר שכבר קיים המצוה לאחד ע"י מאכלים אפשר להוסיף לשלוח לאחרים דברים שאינם של אוכלים, וכך רבים נוהגים.

אוכל המוכן לאכילה

לב. לכל הפחות שני מיני מאכלים ששולחים במשלוח מנות צריכים להיות ראויים לאכילה מיד [טעם א], כגון דבר שהוא מבושל או אפוי, אבל בשר או דבר חי שעדיין צריכים לבשל או לאפות אין יוצאים בהם י"ח (מ"ב סק"ט).

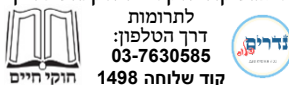
לג. אמנם י"א דדבר שראוי לבשל מיד כגון בשר שחוט, מותר (פ"ח, הובא במ"ב שם). לד. קפה ותה. אין יוצאים י"ח משלוח מנות ע"י אבקת קפה או שקיות תה, שאינם נחשבים למנה (הגר"ח קרליץ שלמי תורה פורים סי' כ"ט אות ה), אמנם קפה ותה המוכנים לשתייה כגון 'אייס-קפה' או 'אייס-תה' אפשר לקיים בהם המצוה כדין משקה (אות ל"ה).

משקה

לה. אפשר גם לקיים משלוח מנות ע"י משקה דגם שתיה בכלל אכילה (מ"ב סק"ט), אמנם צריך שיהיה לזה איזה טעם, אבל מי סודה או מים מינרלים אינם נחשבים כמנה לגבי זה (הגרש"א, יבקש מפיהו פורים עמ' ל"ג).

מיני מתיקה

לו. לכתחילה יש לשלוח מיני מאכל שאפשר ליהנות מהם בסעודה, כגון בשר, דגים, יין, וכן מיני מזונות שאפשר לאוכלם בסעודה, ומ"מ מנהג העולם גם לשלוח מיני מתיקה כגון שוקולד וסוכריות וכל מיני ממתקים 'נאש' [nosh] ויש להם על מה לסמוך מאחר שגם ילדים שבבית צריכים מאכלים המתאימים להם, ומ"מ אינו ראוי לשלוח מיני מתיקה לזקנים ולזקנות שאין להם מה לעשות בזה [טעם א].

הגליון נתרם לע"נ האשה החשובה
מרת **חיה חנה**
שמהל ע"ה
ב"ר חיים דוד הלוי ז"ל
נפטרה ל' אדר א' תשל"ב
תנצב"ה

גליון זה נתרם לע"נ האי גברא יקירא
הר"ר **אברהם ב"ר שמואל יהודה**
שטארק נפטר ט' אדר א' תשמ"א
תלמיד לרבו הבינו אב"ד גאלאנטא
ולע"נ אשתו מ' ריוק ב"ר פריץ משה
נפטרה כ"ו אדר תשע"ב
נתרם ע"י בנם הר"ר **פריץ משה**
שטארק הי"ד ירושלים

הכנסת יתקיים בעז"ה במוצאי"ק לסדר "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" (תרומוה תש"פ בשעה 9:00 בדיקת באלום אריאל, רח' הירשום 19, קומה 5, חד חוצבים, עירי"ק ירושלים ת"ז

ישתתפו וישאו דברים לביצור חומת גרדי החינוך ושליומות הבית על דרך ישראל סבא לכבוד ולתפארת מיוחד לבני חו"ל הגרים בא"י
הגאון רבי שמואל יונה שליט"א - רב זאב"ד ז'כרון נתן צבי' דמת אשכול
הגאון רבי משה יצחק טמפלר שליט"א - רב זאב"ד קהל חסידים רוממה
הגאון הצדיק רבי יהודה סמט שליט"א - מנהל רוחני ישיבת 'אור שמח'
הגאון רבי אהרן גולדמינצ'ר שליט"א - רב אב"ד 'סקווירא' ירושלים
הרב ד"ר מאיר טוודר שליט"א - מחבר ספר 'שובי נפשי'

המחנך הרב אהרן פרידמן שליט"א - מחבר סדרת ספרים 'בן אתה יכול'
המרצה הרב יום טוב גלעזר שליט"א - מרבני ישיבת 'אש התורה' ויו"ד TPY
הגאון רבי חיים בלייער שליט"א - רב זאב"ד חדר הוראה ובעל 'חוקי חיים'

הכניסה דק לנדרשמים במשרדי התאחדות הדיינים - RGA

טל': 0775085016 דוא"ל: office@steering.international